

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I

Established

1893.

TWO SECTIONS — SECTION I

Рік III. Ч. 250. Нью-Йорк і Джерсі Сіті, субота, 23 грудня 1944. No. 250. New York & Jersey City, Saturday, December 23, 1944. Vol. III

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки.

Тел. „Свободи“: BErgen 4-0237—4-0807

THREE CENTS in the United States of America

П'ЯТЬ ЦЕНТИВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016

FIVE CENTS elsewhere.

Німці кинули всьо на одну карту, каже Стімсон

Американські повзи та піхота врізалися на 9 миль в північне крило німецької армії в Бельгії що намагається далі продовжати офензиву. Обговорюючи серйозне воєнне положення на західному європейському фронті, секретар війни Стімсон заявив, що німці заризикували там усім і як проваляться, то це дуже скоротить довготу війни.

ПОЛЬСЬКИЙ АПЕЛЬ

Народний Комітет Американців Польського Роду, з осідком в Нью-Йорку, вислав відозву до 1326 визначних американців, що підписали „Декларацію Прав Людини“, в якій каже, що Польща не просить якихсь привилеїв, а тільки домагається, щоб її не виключали від тих прав, що їх та Декларація гарантує усім народам. В відозві говориться про промову британського прем'єра Чорчила в справі Польщі та Лінії Курзона та протестується проти „анексії половини Польщі Советською Росією“ і „впровадження тоталітарного ладу на польських землях“.

ПРИГАДКА ВОЛЕСОВИ

Джан С. Найт, видавець часопису „Дітройт Фрі Прес“, полемізуючи з віце-президентом Генрі Волесом щодо цього, що Волес закидував великій частині американської преси, що не представляє вірно відносин у Советтах, подав у відповідь на це таке:

„Припускаю, що навіть пан Волес чував про сувору цензуру, яку накладає пан Сталін на кореспондентів в Росії, що то далиб свої очі й зуби, щоби могли подавати правду про те, що діється в цьому краю. Росіяни є сильно націоналістичним народом, бо вони читають тільки те, що хоче влада, щоби вони читали. В Росії не продають ні одного американського часопису. Нікому американському журналістови не вільно виявити того факту, що там мільони політичних в'язнів живуть в концентраційних таборах. І мало хто в Америці знає, що російський робітник працює денно 11 годин і 7 днів у тижні, та тратить свою хлібну картку, якщо покине роботу. Немає ніякої індивідуальної свободи в Росії. Уряд є там всемогучим, а людина є ніщо інше, а тільки продукт держави“.

АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ! Пам'ятайте, що воєнний бонд у вашій хаті це доказ вашої відносності до того, що вас прийняла за своїх синів і дочок.

ГОЛОСИ ПРО УКРАЇНСЬКУ ІНТЕЛІГЕНЦІЮ

Два українські католицькі органи заговорили на днях про „світську українську інтелігенцію“. Один з них виходить в Стейтах, другий у Канаді. Для характеристики тих голосів подамо деякі виймки з тих статей.

У філадельфійському „Шляху“ з 16 грудня 1944 в статті п. н. „Хто повинен написати потрібні нам підручники?“ пише „Тут ріджений, між іншим, ось таке в справі, згаданій в наголовку: „Рз мою думку шкільними підручниками повинні зайнятися наші професори, що учать у Стемфорді й наші Сестри, що вчать по парохіальних школах...“ До цього автор додав ще таке:

„...я не покладаю великої надії на наших краєвих інтелігентів. Вони за 50 років багато говорили, а дуже мало зробили, тож тепер, коли вони вже старі, то не можемо від них сподіватися більше або чогось кращого, як коли ще вони були молодими. Зрештою в більшості вони не розуміють американських дітей і американських шкільних вимог, ні духа, і навіть наколиб вони прилагодили якийсь підручник і дали вигладити свою англійчину, то тут роджена дитина негайно відчує, що ту книжку не писав американець, а європеєць“.

Та в канадійській релігійній двотижневнику „Світло“ з 1 грудня 1944 в статті „Українська інтелігенція разом із нами“ читаємо, між іншим, таке:

„Українські інтелігенти! Вас нам доконче треба. Вашої присутності й знання, Вашого слова, прикладу і проводу треба нам доконче в усім релігійнім і національнім житті української суспільності на всім американським континенті. Ви наш дорогий скарб, що ним ми радіємо й величаємось. Ви наша надія. Ви наша сила. Ви наша слава. Чому ж малоб у нас бути таке, що деякі з Вас, через своє нерелігійне й неукраїноське життя, мали би бути нашим смутком, нашою немічю, а може й нашою ганьбою? Вас так мало. Ви такі для нас необхідні... Українська інтелігенціє! За всяку ціну ставай разом із нами до спільної праці! Нехай буде видно, нехай буде чути, що вся українська інтелігенція в Канаді й Злучених Державах завжди живе й широко працює з Богом, священником і всім свідомим українським громадянством“.

Сталін визнасть люблинський польський уряд

АРЕШТОВАНИ ПРОВІДНИКИ О. У. Н.

В листі, який одержано в проф. М. Чубатий з Бельгії, тодано, що зістали арештовані нацистською владою і увязнені в тюрмі в Потсдамі під Берліном такі провідні особи Організації Українських Націоналістів: полк. Андрій Мельник, інж. Дмитро Андрієвський та ред. Олександр Бойків. Чи вони ще живуть, невідомо.

ПІД ОМОФОРОМ МОСКОВСЬКОГО ПАТРІАРХА

Прот. І. Чепелев пише в газеті „Новое Русское Слово“ про відношення між православною (руською) церквою в Америці й московським патріархом в такий спосіб: „...московський патріархат вважає нас тут такими, що є під його юрисдикцією і омофором“.

РІШАЄТЬСЯ ЩОСЬ ВАЖНІШЕ

На советсько-польський граничний спір глядять тепер у Лондоні в такий спосіб, що сам спір не такий важний, бо важніше те, що через нього уже тепер вирішується, чи світ буде правлений трьома потугами — Советським Союзом, Бротанією і Злученими Державами, чи розпадеться на два озброєні ідеологічні табори, що собі противні.

ЗАПОВІДАЮТЬ ПОЛЬСЬКІ ПРОТЕСТАЦІЙНІ МАНІФЕСТАЦІЇ

Американські поляки заповідають величезну масову акцію в справі „оборони східних границь Польщі“, виходячи з такої інтерпретації заяви секретаря стейту Стетініуса, що американський уряд не дасть згоди на „п'ятий розбір Польщі“, та що президент Рузвельт мав свого часу обіцяти особисту інтервенцію у Сталіна щодо цього, щоб Львів дістався Польщі. Перед у цій протестаційній акції взяли поляки з Нью-Йорку і околиці, що вже проголосили протестаційну маніфестацію на день 29 грудня 1944 в Мангетен Сентер в Нью-Йорку. Теж мають засипати сенаторів, конгресменів, уряд та президента Рузвельта протестаційними телеграмами, якими будуть домагатись американської інтервенції в справі Польщі, стюючи на тому становищі, що „тільки сила та вплив Америки можуть вратувати Польщу від катастрофи“, себто „від пятого розбору першого союзника Америки“, яким вважається Польщу.

З Лондону звідомляють, що Польський Комітет Національного Визволення, з осідком в Любліні, проголосить себе за кілька днів „провізоричним урядом визволеної Польщі“. Сталін, як заповідають, зараз визнасть цей уряд офіційно. Так само поступлять: Чехословачина, Франція і Югославія.

ЗБІЛЬШИТИ ВОЄННУ ПРОДУКЦІЮ!

Дж. А. Круг, голова Ради Воєнно Проідукції, ізаявив, що наслідок німецької офензиви є такий, що треба негайно збільшити продукцію воєнного зняряддя. Це ясне, казав він репортерам, що в часі того роду воєнних операцій треба рахуватись з великою витратою і втратою запасів воєнного матеріалу. Дуже можливо, що треба буде наново виеквіпувати цілу Першу Американську Армію.

ПРИЙДЕ СЛУШНИЙ ЧАС...

„Українське Слово“, орган Товариства „Просвіта“ в Аргентині, число 26, пише в статті п. н. „Українська справа на міжнародному форумі“, що Україна не заняла досі почесного місця „в колі вільних народів“ через несприятливе географічне положення, фатальний для українського народу уклад світової політики (бо так складається, що Росія опинюється по стороні демократій), а вкінці й через мале зацікавлення народів світу українськими визвольними справами. Через те, пишеться далі, й Мирово Конференція з 1919 року не визнала України самостійною державою. Та що найважливіше, теж і „сьогодні українське питання на міжнародній площині є майже тотожне“.

„Інтереси Аліантів прямо здержують в ділі й слові наші визвольні змагання. Силою обставин здержується нам засадничий визвольний рух проти червоної Москви, ба навіть і Польщі. Одначе це ще не становить рішучої перешкоди до того, щоби ми, українці, систематично, де тільки можемо і чим можемо ознайомлювали весь культурний світ про необхідність державности України та збуджували широкі симпатії в цьому напрямі. До цієї праці мусять увійти: свідомість українського загалу, відповідні інтелектуальні сили, які велиб перед у цьому великому ділі, яке напевно не піде намарно. Прийде слушний час, що культурний світ радо піде на зустріч нашим змаганням“.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Іронія: „За нашу і вашу свободу”

Хто з українців чи литовців, що знає польську історію, чи мав до діла з поляками в політичному чи громадянському житті, не начитався і не наслухався досита ось тої так часто повторюваної польської фрази „за нашон і вашон вольносьць”. З ось тою фразою прибували колись до Америки польські революціонери з першого і другого повстання проти Росії, а за ними і многі інші поляки, та повторяють її від десятих років на шпальтах американсько-польських газет, чи при патріотичних обходах. І як давніше, так і в теперішніх часах, розуміють її тільки як „польську свободу”, як „польське панування” і як „польські землі” там, де українці, литовці чи білоруси думають про українську, литовську чи білоруську свободу, про українські, литовські чи білоруські землі, та про те, що на тих землях українці, литовці й білоруси повинні бути в першу чергу господарями, бо вони там становлять подавляючу більшість, а не поляки, що є там меншістю. А мова тут головно про ті західно-українські чи білоруські землі, про які тепер іде спір між Сове-тами і Польщею.

Якщо говорити про український нарід, а це є властиво нашою ціллю, то можемо сказати, що згадана польська фраза про „нашу і вашу свободу” була й є хіба глузом над українськими почуваннями і змаганнями. Найкомічніше в тому те, що самі поляки не відчувають ще й досі, що та їхня фраза це іронія, глум,

насмійка, глупота — в очах тих не-поляків, до яких вона була звернена в минулому, чи до яких її звертається у сучасному. Бож тільки подумати: Навіть тут на американській землі, в країні свободи і глибоких демократичних відчужень, американські поляки не спромили навіть тепер на те, щоб чесно й мужньо та справедливо вглянути в те все, що є звязане з советсько-польським пограничним спором. Навіть вони обдурюють американський загальний спором між Росією і Польщею, бо як бувало так і тепер поминають цілковитою мовчанкою український нарід. Отже спекулюють на такій пропаганді, що ось така західно-українська земля, як Галичина ніколи до Росії не належала, та що на ній нема ніяких росіян. Беруться, як бачимо, за крутість, бо підкресляють правду, що в Галичині ніколи Росії й росіян не було, на те, щоб таким чином виминути легко другу, некорисну для польського панування правду, що Галичина це Україна, а галицьке населення — це в більшості українці. Ось такою пропагандою американські поляки не боряться ні за „нашон вольносьць”, себто польську, ні „за вашон”, себто українську. Вони хіба обороняють програму справу ось тими давними шовіністичними методами на те, щоб ось таким нерозумним поступованням в Америці закріпити хіба в Європі ще сильніше „нашу і вашу неволю”, себто неволю Польщі й України.

Виявлення Кесиді й Україна

Канадський „Новий Шлях” в статті п. н. „Ще у справі зміни советської конституції” пише, між іншим, таке:

„...відомий американський кореспондент, Генрік Кесиді, який довго перебував у Сове-тах, подав свої висновки про причину зміни советської конституції в лютий 6. р. З тих його висновків ясно виходить, що зміну конституції заряджено на те, щоб протидіяти поширенню антисоветському рухові в „визволених” підсоветських краях, особливо в Україні. Значить, зміну тієї конституції Москва перевела не добровільно і не для якогось прикордонного вжитку, а щоб сяк-так утихомирити розбурхані хвилі національних самостійницьких рухів у „Союзі незламних республік”, яких „навік обєднала Великая Русь”. Виявлення Кесиді дуже важні для кожного українця, який бажає бачити У-

країну справді вільною і суверенною державою. Бо з висновків того кореспондента виходить, що український національний самостійницький рух у советській тюрмі народів не тільки існує, але й діє, і то досить успішно, коли брати в увагу воєнні обставини та той факт, що тому рухові приходилось і приходиться боротись проти двох ворожих сил — московсько-большевицької та німецько-нацистської. Зміна советської конституції досі не має жадного практичного значення... Однак в світлі виявленя Кесиді та в відношенні до українського національного самостійницького руху та зміна має велику символічну вартість. Вона спричинена не воєнними заслугами советських маршалів і генералів із українськими назвищами і не лаполизним відношенням наших червоних русотяпів до „їх величства” на Кремлі, але

ЗА ПРАВОСЛАВНИЙ СОБОР В АМЕРИЦІ.

„Свет” з 7. грудня 6. р. пише в статті п. н. „В Росії скликають церковний собор” про те, що заступник патріяршого московського престолу, митрополит Алексій, проголосив на день 31. січня 1945 року Всеросійський Собор Русскої Православної Церкви, який має відбутись у Москві. Каже, що кандидатами на патріярха є: 67-літній Алексій, митрополит лєнінградський і новгородський, та Николай, митрополит київський і галицький. Пише, що це дивно виглядає, що скликається такий собор в країні, де „релігію вважається опіумом для народу”, але таке буде можна добре зрозуміти доперва тоді, коли возьметься під увагу, що „Русская Православная Церковь” дала „советському правительству велику поміч і моральну піддержку”. За те, пише часопис, належить особливе призначення митрополиту Алексію. Та одночасно часопис жаліє, що тут в Америці не завважується ось такого зацікавлення „нашим церковним життям”, хоч є повно справ, а між ними і така, як „відношення до Матері-Церкви — Російської”, які вимагалиб полагати і для чого треба би тут скликати „Всеамериканський Церковний Собор”.

ЧОМ НЕ ВПІМНУТИСЬ ЗА СЕБЕ І УКРАЇНЦЯМ?

Канадський „Новий Шлях” з 6. грудня 6. р. подає у „Вістях з Торонта” про те, що д-р Г. Джей Коді, президент Торонтонського університету, заявив канадським чехам підчас бенкету знагоди Конвенції Чехословацької Злуки, що чехословаки матимуть змогу студіювати на цьому університеті свою культуру, яка являється складовою частиною всіх інших словянських культур. Часопис гратулює чехам того успіху. Каже, що їх є в Європі понад 10 мільонів, а в Канаді сягає їхне число десятків тисяч. Знов їхня Чехословацька Злука, що повстала в Торонті щойно в 1939 році, вже добилась аж такого успіху. І питає: „А як мається справа з нашою культурою на тих самих університетах?; Хіба наша культура не є одною з найстарших культур?” А далі подається, що в Канаді є українців до пів мільона, та що більше сотні тисяч організованих українців по цілій Канаді працюють ревно разом з іншими над перемогою Канади і — вмірають за це. Чому, питає газета, як розумні нащадки свого роду, не поставимо таких домагань, як поставили їх цього року чисельно малі чехословаки. Тим більше, що на самому Торонтонському університеті є поперх 80 студентів українського походження.

здоровим українським національним рухом, що походить із гущі та непереможної волі українського народу, який хоче бути справді вільним і правовитим хазяїном на своїй землі. Лише цей рух може створити краще завтра для України та її народу”.

EVERYBODY BUY IN WAR BONDS

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ!

ЦЕРКОВНІ ПІСНІ

3 НОТАМИ
50 центів
один примірник

Замовляйте у книгарні

„SVOBODA”
JERSEY CITY 3, N. J.
83 GRAND STREET

МИРОН ЛИТВІН І СИН

УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
Обслуга щира і чесна
801 Springfield Avenue,
corner Harrison Place
IRVINGTON, N. J.
Phone: ESsex 3-9090

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребамі по ціні та
нижчій як \$150.
ОБСЛУГА НАКРАЩА
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 East 5th St.,
NEW YORK CITY
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661.

\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН

і вище
ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЙ
І ОКОЛИЦІ

KANAI KAIN
FUNERAL HOME
433 STATE STREET,
PERTH AMBOY, N. J.
Phone: Perth Amboy 4-4646

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Занимаєсь похоронами
в BRONX, BROOKLYN, NEW
YORK І ОКОЛИЦЯХ

129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 Prospect Avenue,
(cor. E. 155 St.)
BRONX, N. Y.
Tel.: MEIrose 5-6577